Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

# СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 312. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 22-го ЛИСТОПАДА 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 312. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 22, 1952. VOL. LX.

# АЙЗЕНГАВЕР ПРИЗНАЧИВ ТРЬОХ ЧЛЕНІВ СВОГО КАБІНЕТУ

Ню Йорк. — Вибраний президент ген. Двайт Д. Айзенгавер вже проголосив призначення трьох членів свого кабінету, а саме Джана Фостера Даллеса, як секретаря стейту; Чарлса Е. Вілсона, як секретаря оборони і Доглеса МекКея, як секретаря внутрішніх справ. Призначення Доллеса не було несподіванкою, бо його ім'я часто згадувано як кандидата на секретаря стейту від початку виборчої кампанії. Одначе призначення двох інших секретарів не було передбачене, а ім'я Вілсона не було навіть на списку можливих кандидатів серед республіканських провідників. Щодо МекКея, то його вважають за „чорного коня", тобто за людину, що не входить у політичні рахунки, бо на цього секретаря вказували губернатора Дана Тортона з Колорадо. Призначення кабінетних секретарів проголосив пресовий секретар генерала Джеймс А. Гаґерті, коли генерал виходив на обід з британським міністром закордонних справ, Антоні Іденом.

Одночасно з проголошенням імен нових членів кабінету, появилися в пресі їх характеристика. Отже Джан Фостер Доллес — це загально відомий республіканський дипломат, який вславився заключенням миру з Японією на доручення през. Трумана. Його вважають авторитетом в закордонних справах і експертом в міжнародній праві. Він має 64 роки життя, був дорадником трьох президентів, тобто Вілсона, Рузвелта, й Трумана. Він походить з Вовертавн, у стейті Ню Йорк, хоч народився у Вашинґтоні. — Чарлс Ервін Вілсон це president найбагатшого автомобілевого підприємства Дженерол Моторс Компані впродовж останніх 12 років. Давніше він був інженером у Вестинґгавс Електрік енд Манюфактюрінґ Компані. Він відзначився під час другої світової війни як директор оборонної продукції від 1940 р. Його імени не треба змішувати з Чарлсом Вілсоном з Ню Йорку, якого през. Труман покликав був на директора оборонної мобілізації під час Корейської війни. Теперішній секретар оборони походить з стейту Огайо, має 62 роки життя. — Доглес МекКей, це губернатор стейту Орегон. Він має 59 років. Після скінчення шкіл він провів більшу частину свого життя в автомобілевім бізнесі. Був вибраний губернатором в 1949 р. і відзначився переведенням земельних меліорацій, які в його околицях грають дуже важливу ролю. Мабуть з уваги на свої обізнання переводити будови для поправи ґрунтів, ген. Айзенгавер призначив його на становище секретаря внутрішніх справ. — Призначення республіканських членів кабінету привітала преса обидвох політичних партій як добрий вибір на такі становища.

## ДОЛЛЕС НАЙМЕНОВАНИЙ ДЕРЖАВНИМ СЕКРЕТАРЕМ



Новообраний президент Двайт Айзенгавер, що перебере пост президента в січні наступного року, вже тепер проголосив, що державним секретарем в його уряді буде відомий республіканський спеціаліст в закордонних справах Джан Фостер Доллес. Айзенгавер проголосив теж вибір деяких інших осіб до свого майбутнього уряду. — На фото: Айзенгавер (зправа) стискає руку Доллесові після повідомлення про найменування його майбутнім державним секретарем.

## АЙЗЕНГАВЕР І ДОЛЛЕС СКЕПТИЧНІ ЩОДО МОЖЛИВОСТЕЙ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — В дипломатичних колах Об'єднаних Націй пригадується тепер скептицизм новообраного президента ЗДА Айзенгавера та його кандидата на державного секретаря Доллеса відносно можливостей перемир'я в Кореї. Обидва вони висловили свій скептицизм і недовір'я при різних нагодах. Їхнє недовір'я базується головно на дотеперішній практиці того роду переговорів з большевиками, зокрема в справі Австрії. — Алянти йшли постійно на компроміси, а большевики зі свого боку видвигали постійно нові домагання. Доллес вважає, що таке саме може статися і відносно Кореї, бо якщо червоні не бажають собі перемир'я, як це виразно виходить з їхнього дотеперішнього поступування, то вони не задовольняться жадним компромісом та ставитимуть завжди нові вимоги, рівночначні з капітуляцією алянтів. Відносно інших справ, зокрема відносно Об'єднаних Націй, Атлантійського Пакту та Акту Взаємної Безпеки і американської допомоги європейським країнам, Айзенгавер і Доллес вже досі були активно заанґажовані в політиці, яка підтримує та одобрює ці інституції і договори. Айзенгавер та призначені ним члени нового республіканського уряду перебеоуть керівництво американською політикою та відповідальність за неї в дні 20-го січня наступного року.

## БРИТАНІЯ ПІДТРИМУЄ ІНДІЙСЬКУ РЕЗОЛЮЦІЮ В СПРАВІ КОРЕЇ

Об'єднані Нації, Н. Й. — Британський секретар закордонних справ Антоні Іден висловив вчора основну підтримку принципів, цілей і теж багатьох подробиць індійської резолюції в справі репатріяції полонених в Кореї. Іден, який очолює тепер британську делегацію в Об'єднаних Націях, назвав індійський плян „конструктивним і на часі". Він переконаний, що цей плян базований на принципі Об'єднаних Націй проти примусової репатріяції і тому Британія сама його підтримує та закликає до такої підтримки інших. Індійська резолюція, зголошена в Генеральній Асамблеї минулого понеділка, є проти примусової репатріяції, але й проти примусового затримання полонених. Вона постановляє, що після перемир'я всі полонені повинні бути перевезені на острови біля центральної Кореї, там мали би бути проголошені звільненими з полону і вони самі мали б вибирати та вирішувати, чи вони бажають собі репатріяції, яку тоді полегшувала б їм окрема невтральна Репатріяційна Комісія О. Н. Доля тих, які відмовилися б від репатріяції, мала б бути вирішена три місяці після перемир'я на спільній конференції, на якій вирішуватиметься політичний статут Кореї та інші далеко-східні проблеми. — Міністер Іден до цього додав, щоб в індійській резолюції було більш виразно зазначено, що відповідальність за тих полонених, які відмовилися від репатріяції, переберуть Об'єднані Нації. Своє становище в цій справі з'ясував Іден в промові в Політичному Комітеті, яка тривала тільки десять хвилин. Після його виступу в дипломатичних колах Об'єднаних Націй добачується великі можливості прийняття індійської резолюції, якщо тільки Індія та деякі інші країни погодяться на пропоновані Іденом доповнення і зміни. Теж в американських колах „привітали" виступ Ідена, не висловлюючи ще жадних коментарів на тему його пропозицій. Раніше з американського боку виявлено недвозначну опозицію проти індійської резолюції, головно тому, що вона залишає вирішення долі тих полонених, які відмовляються від репатріяції, на пізніше, Америка воліла б, щоб доля тих полонених була запевнена вже в резолюції та щоб вони були забезпечені перед загрозою примусової репатріяції.

## Заява Айзенгавера в справі полонених вдоволила Трумана

Вашингтон. — През. Труман сказав на пресовій конференції, що він „чується щасливим" з того приводу, що вибраний президент Двайт Д. Айзенгавер одобрив становище його адміністрації в справі репатріяції воєнних полонених з червоної армії у Кореї. Труман клав натиск на американську засаду не дозволити на повернення комуністичних полонених проти їхньої волі до їхньої країни, а власне це — перепона в заключенні перемир'я між військами Об'єднаних Націй і комуністичними. Відкриваючи першу пресову конференцію після виборів, президент заявив, що „ми пробуємо наладнати справи в належним виді" для правильної передачі влади в руки нової адміністрації. Ціль вівтіркової зустрічі, як він казав, була та, щоб „світ знав, що наша країна є об'єднана організація". Він теж сказав, що рад буде зустрінути генерала ще заки він перебере владу 20 січня. Коли президента спитали, чи він дальше вважає Корейську війну за „поліційну вправу", він дав потакуючу відповідь, бо це обов'язок Об'єднаних Націй спинити агресію і нішо більше і тому не було потреби виповідати війну в 1950 р., коли комуністи напали на Південну Корею твердив Труман.

## ПЕНТАГОН ПЕРЕДБАЧАЄ ЗМЕНШЕННЯ ВИТРАТ НА ЧУЖИННУ ДОПОМОГУ

Вашингтон. — Урядовці, що керують Програмою Взаємної Безпеки, передбачають, що видатки на військову й економічну допомогу закордонним країнам у найближчому році будуть значно зменшені. Вони опираються свої передбачення на передвиборчих заявах вибраного президента Айзенгавера й інших республіканських кандидатів. Витрати на Взаємну Безпеку оперті на програмі, складеній на чотири роки, а найближчий рік уже покаже, чи така програма може бути здійснена. Урядовці приготовані на зниження витрат на сім з половиною більйонів й передумують, у яких рубриках в таких видатках поробити зміни. Представник військової влади, що знає потреби країн з Північно-Атлантійського Пакту, каже, що їхні видатки прийдуть під дуже важкий обстріл, з уваги на економічні потреби країни. На найближчий скарбовий рік було передбачено озброєння 50 дивізій європейських армій, а тепер треба думати про зорганізування нових дивізій тільки відповідно до постачення з Америки фондів на цю ціль. Найближчого року мала б бути передбачена побудова 4,000 бойових літаків і 360 кораблів різного калібру, а тепер ці пляни мусять бути пристосовані до видатків, на які згодиться новий Конгрес за республіканської адміністрації.

## З Новим Роком 60 урядників втратить працю в О.Н.

Об'єднані Нації, Н. Й. — Вчора тут повідомлено, що з кінцем січня 1953-го року секретаріят Об'єднаних Націй звільнить з праці коло 60 своїх урядників. Всі кандидати на звільнення були тимчасовими робітниками, хоч деякі з них працювали вже від кількох років. Причиною звільнення є формально недостатча придатність до такої праці, яку вони повинні виконувати, але деякі з затруднених американських громадян побоюються, що в цьому гратиме відповідну ролю теж критицизм та останні переслухання, які веде сенатська комісія в справі комуністичних симпатиків між тими працівниками.

## Аліянтська артилерія відбила комуністичну атаку в Кореї

Токіо. — Аліянтська артилерія сильним вогнем відбила вчора наступ комуністичних військ на центральному фронті Кореї в районі „залізного трикутника" на північ від Кумгви. Комуністичний наступ був цим разом найсильніший в цьому тижні. Продовжувались теж повітряні бої, під час яких аліянтські бойові турбо-літаки, які охороняли акцію важких бомбардувальників проти ворожих об'єктів в запіллі, збили п'ять ворожих літаків совєтського типу МІҐ. Аліянтська авіяція бомбардувала теж ворожі позиції на фронті.

## Виборчі витрати обидвох партій досягають $40,000,000

Ню Йорк. — Председник Красового Республіканського Комітету, Сінклер Вікс, виявив у головній квартирі ген. Айзенгавера в готелі Коммодор, що дотеперішні вістки про передвиборчі видатки обидвох великих політичних партій досягнуть висоти сорока або пятидесяти мільйонів долярів. Ця цифра охоплює витрати добровільних виборчих організацій, дальше стейтових, повітових, міських та інших місцевих комітетів що підтримували кандидатів на становище президента та кандидатів на сенаторів і конґресменів. Тому, що в р. 1940 ухвалено в Конґресі закон, так званий „Акт Геча", який забороняє передвиборчі витрати красвим партійним комітетам понад три мільйони долярів, Вікс думає, що цей закон перестарілий і його треба змінити. Він опертий на цінах з 1940 р. і не відповідає теперішнім відносинам. Його тепер легко обійти творенням кількох красвих комітетів до різних кандидатів і приділюванням загальних видатків на окружні й місцеві цілі і на інші. Як приклад зросту витрат, Вікс наводить видатки на радіо й телевізію, яких не було ще в 1940 р. Самі тільки витрати на ці засоби наперододні виборів досягли 250,000 долярів.

## Вашингтон відкидає протести Праги

Вашингтон. — Державний департамент „категорично" відкинув низку нових закидів Чехословаччини в тому, що ЗДА провадять „напасницьку і ворожу діяльність" проти празького уряду. Відповідаючи на різні обвинувачення, державний департамент виявив, що Акт Взаємної Безпеки і Північно-Атлантійський Пакт це лише середники для „спільної оборони та збереження світового спокою і безпеки на підставі засновків Чартеру Об'єднаних Націй". Відповідь заперечує також, що 100 мільйонів долярів, призначених на поміч „жертвам комуністичної тиранії" згідно з т. зв. поправкою Керстена до Акту Безпеки, були ужиті для „напасницьких дій" всупереч Чартеру ОН. Серед інших протестів Праги були закиди проти Голосу Америки, який нібито перебуває в контакті з аґентами на терені Чехословаччини, справа кривавих порахунків на політичному тлі поміж чеськими націоналістами-емігрантами й комуністами тощо.

## Комуністичний посол в Італії став католиком і зрікся мандату

Рим. — Комуністичний посол до італійського парляменту Люїджі Сілліпо прийняв католицтво і тому зрікається свого мандату. Він твердить, що його теперішні переконання не дозволяють йому надалі бути послом із рамени комуністичної партії. Але парляментарна більшість не прийняла його резиґнації, заявляючи, що він повинен залишитися на своєму становищі. Комуністи голосували за тим, щоб на його місце призначити комуністичного посла, бо виборці голосували не на особу Люїджі Сіліпі, тільки на комуністичну листу. Це вже другий випадок, що комуністичні посли залишили партію, хоч їм не вдалося потягнути за собою більше чисельно виборців. Л. Сіліпо заявляє, що він залишиться і далі працювати серед робітників.

## Еспанія радіє членством в ЮНЕСКО

Мадрид. — Вчорашнє повідомлення про прийняття Еспанії в члени Виховної, Наукової і Культурної Організації Об'єднаних Націй, яка відбуває тепер свою сесію в Парижі, еспанська преса коментує з нескриваною радістю, називаючи цю подію другим великим дипломатичним успіхом уряду ген. Франка впродовж одного тижня. Першим успіхом вона вважає признання Еспанії деяких адміністраційних прав в Танжері, відібраних їй в 1945 році за її воєнну прихильність до держав осі.

## Труман матиме вплив на Демократичну партію побіч Стівенсона

Вашингтон. — Президент Труман подав до відома кореспондентів на пресовій конференції, що він уважає губ. Адлея Н. Стівенсона головою Демократичної Партії, одначе бажає дальше мати вплив на свою партію. Він виявив, що запросив Стівенсона на конференцію на 1. грудня в справі реорганізації партії, — хоч не має наміру давати вказівок, як Стівенсон має це робити. Він теж сказав, що бюджет буде пред'явлений Конгресові в такім виді, що республіканці ледве чи зможуть поробити в ньому якісь зміни.

## Американська політика ще не цілком зірвала з традиційним русофільством

В сьогоднішній американській закордонній політиці можна добачити ще залишки традиційного американського русофільства, яке мало великий вплив на американську політику під час першої світової війни та після неї. — Незвичайно інтересні факти на цю тему наводить о. Петро Понятишин, колишній Адміністратор Української Католицької Дієцезії в З'єдинених Державах та голова Українського Народного Комітету під час першої світової війни, в своїй статті „Українська справа в Америці", надрукованій в Ювілейному Альманасі „Свободи" на 1953. рік, — який тільки що появився з друку. О. Понятишин пише в своїх споминах про дві історичні резолюції в українській справі в Конгресі З'єдинених Держав, одну в справі „Українського Дня", а другу в справі незалежности і соборности України, як теж про свою аудієнцію в президента Вилсона та державного секретаря Гюза, як теж про висилку американсько - української делегації на мирову конференцію у Версалю, про українські дипломатичні місії у Вашингтоні і цілу низку інших подій, в світлі яких можна краще зрозуміти і багато дечого з сьогоднішнього американського відношення до української визвольної справи. „Державний секретар Гюз — пише о. Понятишин в своїй статті — не виявляв, як було видно, великого зрозуміння української справи, лише сказав, що тепер усі хочуть незалежности, „навіть місто Фюме хоче її дістати". Але „що станеться з Европою, коли подробиться її на шматки, який буде там лад і порядок?" — запитував державний секретар Гюз о. Понятишина. В іншому місці о. Понятишин наводить низку фактів американського русофільства, які кидають відповідне світло й на пізнішу американську політику. — Ювилейний Альманах „Свободи", в якому крім документальних споминів о. Понятишина, провідного учасника української визвольної акції в Америці під час першої світової війни, надруковано багато інших документальних матеріялів, головно з історії „Свободи" та української преси взагалі, має 250 сторін, 76 ілюстрацій, мистецьку окладинку роботи С. Гординського, і коштує тільки $1.50. Альманах можна вже замовляти в Адміністрації „Свободи", висилаючи замовлення на адресу: Svoboda, P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

## Комуністична Польща скасувала уряд президента держави

Варшава. — Болеслав Берут залишив свій пост президента держави, бо нова конституція Польщі скасувала цей пост, уподібнюючись в той спосіб до Совєтів, де найвища влада належить прем'єрові. Перший там польським прем'єром вибрано Берута. Подібно уподібнилися до Совєтів і всі інші сателіти (Болгарія, Румунія та Угорщина) крім одної „Чехословаччини. Найвищий орган у Польщі — це Державна Рада (подібна до Президії Найвищого Совєту). Президентом цієї Державної Ради вибрано Александра Завадського, який займатиме тепер подібне становище до Ніколая Шверніка в Совєтів. Нічого не згадується, що сталося з Йосифом Циранкевічем, що був досі прем'єром, і ще 7 листопада висилав привіт Сталінові з приводу роковин большевицького перевороту. Віцепрезидентами вибрали ще такі особи: Францішка Мазура — комуніста, Стефана Іґнара — з Строніцтва Людового, та Вацлава Барціщевського — з бувшої партії П.П.С. Та в дійсності ці дві партії не існують, бо під час виборів усі мусіли голосувати на одну спільну листу — комуністичну. Міністром оборони „вибраний" совєтський маршал Константин Рокоссовський.

## СУДЯТЬ 14 КОМУНІСТИЧНИХ ВАТАЖКІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Відень. — В Празі відбувається великий показовий процес провідних 14 комуністів, яких вичистили в останніх часі. Між цими обвинуваченими аж 13 підсудних жидів і тільки д-р Клементіс, бувший міністер закордонних справ, не жид. На лаві обвинувачених сидять такі ватажки комунізму, як Рудольф Сланскі, бувший генеральний секретар компартії, Андре Сімон (в дійсності Кац) — редактор „Рудого Права", а всі інші — це колишні заступники різних міністрів, які визначні урядовці комуністичного режиму. Перший зізнавав Рудольф Сланскі. Він признався до всіх злочинів, які йому закидує акт обвинувачення. Сланскі говорив — „змученим", монотонним голосом" і заявив, що він „ніколи не був правдивим комуністом", тільки працював в дусі давнього режиму президента Бенеша. Він признавався до „державної зради, шпигунства, видачі військових тайн та до саботажу". Сланскі твердив, що мав зв'язки з жидівським ідеологом югославського комунізму Моше Піяде, з жидівкою в Румунії Анною Павкер та з англійським соціялістом Канні Зіліякусом, що знаний з приязні з Тітом. Сланскі признався навіть до вбивства комуніста Яна Сверми, який приїхав був з Москви 1944 року на Словаччину під час невдалого там комуністичного постання.

Тут треба згадати, що майже перед роком комуністичний уряд Чехословаччини видав був окремою книжкою промови Сланского з нагоди 50-річчя його народин, а тепер цей самий Сланскі виступає як найчорніший тип — вбивник і державний злочинець. Д-р Клементіса арештували в січні 1951 р., коли його власна жінка стягла Клементіса з Ню Йорку, де він був на засіданні О. Н. Політичні обсерватори в Ізраїлі твердять, що цей показовий, найбільший досі в країнах сателітів процес, має допомогти урядові президента Ґотвальда, щоб затримати надалі свою невелику популярність у Чехії, звалюючи усі невдачі в господарці країни на жидів, яких тепер судять за всі можливі злочини. Тут думають, що цією акцією керує рука Кремлю, яка хоче тримати опінію Чехословаччини при собі, бо ця країна важлива під стратегічним оглядом у боротьбі за опанування Европи.

## „ЗАТЕМНЕННЯ" ВІСТЕЙ ПРО ПОЇЗДКУ АЙЗЕНГАВЕРА ДО КОРЕЇ

Вашингтон. — За порозумінням вибраного президента Айзенгавера, департамент оборони затаїв урядові вісті про намічену ним подорож до Кореї. З уваги на особисте забезпечення ген. Айзенгавера не будуть проголошувати жадних повідомлень про дату його виїзду, про його подорож і про його діяльність аж до успішного викінчення пляну. Пресовий секретар генерала в Ню Йорку, Джеймс К. Гаґерті, виявив, що тільки три представники преси пойдуть в товаристві генерала, а між ними репортер та збирач фільму. Секретар оборони Роберт А. Ловет звернувся до американської преси, радія й телевізії, щоб вони співпрацювали для „притемнення" вістей про подорож вибраного президента, якщо б такі вісті дійшли до відома приватною дорогою. Заки Айзенгавер пуститься в дорогу, він дістане ще раз найтаємніші інформації про військові й дипломатичні справи через свого повіреного сенатора Генрі Кабота Лоджа. Сенатор сказав кореспондентам, що „ми дістаємо те, що хочемо" від високих адміністраційних урядовців в департаменті оборони й департаменті стейту. — З урядових кол повідомляють, що губ. Адлей Стівенсон, який кандидував на становище президента від Демократичної партії, теж плянував відвідати Корею на випадок вибору президентом, щоб його урядовці, щоб вони давали йому відповідні інформації про положення на Далекому Сході, включаючи й Індію.

## „Свобода" знову посередничатиме в передачі святочних поздоровлень

Адміністрація „Свободи" рішила теж в цьому році посередничити в передачі різдв'яно-святочних привітів, — поздоровлень і побажань між нашими громадянами. Це вже належить до традиції, що поодинокі особи як і підприємства, використовують сторінки преси на те, щоб висловити свої взаємно святочні побажання, які тільки газета може занести навіть в найдальші закутини світу. Щоб дати своїм читачам та загалові громадянства нагоду скористати з такої можливости, святочна „Свобода" появиться в збільшеному об'ємі. Окреме повідомлення в цій справі на 3-тій сторінці в цьому числі. „Свобода", що має найбільший тираж з усіх українських газет у вільному світі та яка розходиться до всіх країн на всіх континентах, може вважатися найбільш вартісним і успішним посередником в передачі таких поздоровлень і привітів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

| ПЕРЕДПЛАТА: | | SUBSCRIPTION RATES: | |
|---|---|---|---|
| На рік | $10.00 | One year | $10.00 |
| На пів року | $ 5.25 | Six months | $ 5.25 |
| На три місяці | $ 2.75 | Three months | $ 2.75 |
| В Джерзі Сіті і закордоном: | | Foreign and Jersey City Rates: | |
| На рік | $12.00 | One year | $12.00 |
| На пів року | $ 6.50 | Six months | $ 6.50 |
| На три місяці | $ 3.50 | Three months | $ 3.50 |
| Число з понеділка (з англійською частиною): | | Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.) | |
| На рік | $ 3.00 | One year | $ 3.00 |
| На пів року | $ 2.00 | Six months | $ 2.00 |

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

# ПРИЗНАННЯ „СВОБОДІ"

Президент Труман, довідавшись про 60-ліття „Свободи", вважав за відповідне і вказане привітати її з цеї нагоди та „всіх, що зв'язані з її виданням". Фотокопія телеграми від президента Трумана і дослівний її переклад на українську мову були надруковані у вчорашньому числі цього щоденника. Президент Труман, вітаючи „Свободу", її видавців і читачів, окремо підкреслив, що „Свобода" впродовж двох світових воєн „мужньо стояла в обороні волі і демократії", та що „за останні роки вона має знаменитий рекорд в підтримці нашої американської політики мобілізації могутности вільного світу".

Немає сумніву, що це велике признання для української газети з уст найвищого репрезентанта американської нації і держави. Немає теж сумніву, що це признання відноситься до багатьох десяток тисяч членів Українського Народного Союзу, органом яких є „Свобода", як і до цілої нашої американсько-української громади, що жила і далі живе духом „Свободи". Це признання відноситься посередньо теж і до цілого українського народу й на Рідній Землі, бо в багатьох періодах його історія за тих шістдесят років, в яких появляється „Свобода", вона була часто єдиним насправді вільним виразником його волелюбних прямувань, так фальшиво представлюваних в Америці та в світі ворогами волі і демократії.

Признання президента Трумана для „Свободи" має тимбільше значення в світлі недавнього минулого. Відомо, що під час другої світової війни, як ця країна опинилася в конюнктуральному воєнному союзі з червоною Москвою, і як цей союз Кремль намагався використати на те, щоб звити за пазухою Америки своє гадюче гніздо, „Свобода", репрезентуючи думку і волю американських українців та у великій мірі теж і поневоленого українського народу, була чи не єдина, що мужньо і безстрашно, постійно і вперто перестерігала Америку і вільний світ теж і перед найгрізнішим червоним московським фашизмом.

Ясно, що цим „Свобода" була стягнула на себе скажену лють інтернаціонального большевизму, зокрема його п'ятиколонної експозитури в Америці. Ця большевицька лють проявилася тоді в найнікчемніших оклевечуваннях, доносах і обчорнюваннях проти „Свободи" з боку тої комуністичної п'ятої колони та всіляких її ступайків. Історія тої явної і замаскованої большевицької кампанії проти „Свободи" під час війни і безпосередньо після неї, чекає ще свого вияснення, тимбільше, що та кампанія часто була скерована не тільки проти „Свободи" і її видавців та редакторів, але й її читачів та проти самої української визвольної ідеї і справи. Дещо з тої історії заінтересовані знайдуть в тількищо випущеному Ювілейному Альманасі „Свободи" на 1953-тий рік.

„Свобода" й американські українці не тільки не заломилися під ударами того наступу комуністичної великої брехні, але й самі переходили до протинаступу і їхня правда таки перемогла. А за їхнє непохитне становище в обороні тої правди, отже в обороні волі і демократії, вони сьогодні дістають найвище признання, що завершує один важливий етап в їхній історії.

Американсько-український загал прийме це признання не тільки як нагороду за своє становище, свій труд і боротьбу в минулому, але й як велике признання слушности й справедливости української визвольної справи, так нерозривно зв'язаної з найкращими ідеалами і традиціями американської демократії.

# Документ большевицького злочину

**(Наказ ЧК про розстріл 359 героїв Базару)**

Перед нами пожовклі листки старої Варшавської газети „Українська Справа" за квітень 1922 року, дбайливо збережені одним із учасників Українських Визвольних Змагань. Тут уміщено копію большевицького наказу про розстріл полонених вояків Армії Української Народної Республіки з повним докладним реєстром розстріляних, в якому зазначено вік вояків, час, з якого вони перебувають в Українській Армії і військовий ранґ кожного вояка.

Редакція на початку подала коротке пояснення українською та французькою мовами під заголовком „ГЕРОЯМ-МУЧЕНИКАМ" — 359 ЖЕРТВ. „Цими днями, — читаємо тут, — у Варшаві одержані большевицькі документи, які офіційно стверджують і страшним промінням освітлюють ту жахливу трагедію, що відбулася 22 листопада минулого року в м. Базарі на Волині. Там большевицькі кати, в порушення не тільки всіх законів людськости, але й елементарних, всіма визнаних вимог міжнародного права й військової етики, замордували 359 захоплених в полон козаків з Армії УНР, що з 1918 року невпинно провадить боротьбу з московськими окупантами України. Ці жертви безмежної жорстокости червоних дикунів примушені були самі викопати братську для себе могилу, куди їх після розстрілу й закопали — багатьох ще живих. Знаємо про це тому, що одному з козаків пощастило вирватися з гробу й урятуватися та потім докладно розповісти про страшну гекатомбу, якої не знає навіть кривава історія християнського мучеництва".

Далі подає газета без змін копію тексту того жахливого большевицького наказу.

Хто ж підписав цей лютий наказ про розстріл полонених вояків? Протокол засідання „Чрезвычайной Комиссии-Пятерки" від 22 листопада 1921 року з вироком підписали такі особи: „председатель — помкоманд войск К.В.О. Гарькавый, предгубчека Лившиц, зам. нач. особотдела К.В.О. Иванов, начоперода В.У.Ч.К. Фриновский, нач. кавдивизии Котовский". Ця п'ятка катів ухвалила нелюдський вирок і мотивувала його нахабними брехливими демагогічними фразами. Поперше, чекісти відзначили ,що напад української повстанської групи відбувся в той час, коли большевики всі свої сили кинули „на хозяйственный фронт". Ми добре знаємо, що від цього „хозяйственного фронту" українське населення ще тяжче страждало, ніж від військових дій ворога. Це був час, коли „продотряды" примусово забирали від селян так звану „продразвьорстку", себто нещадно грабували українське селянство, забираючи насильно хліб, харчі і майно.

Далі чекісти мотивують свій нелюдський вирок над полоненими „велениями революционной совести". Така „совість" може бути тільки у московських большевиків! Свій дикий жорстокий вчинок чекісти виправдують ще й тим, що вони цим мали на меті показати „капіталістичному світові, що влада совєтів безпощадно карає всякого, хто посягає порушити її „МИРНУЮ РОБОТУ". Грабування, терор, знущання над людиною большевики називають ,мирною роботою"???!!! Під час такої „мирної роботи" впродвж 35 років московські большевики замучили багато мільйонів українського населення голодом, непосильною каторжною працею, тюрмами, розстрілами ,катуванням.

Закінчується протокол ЧК ухвалою про розстріл 359 полонених вояків армії УНР, які тут, звичайно, називаються „злостными бандитами". Далі після підпису зазначеної п'ятки йде параграф другий такого змісту: „Приказ об'явить по телеграфу. Командующий войсками округа Я к и р. Член реввоенсовета З а т о н с к и й. Начальник штаба округа генштаба П а у к а". Отже до цього ганебного наказу ЧК приклали руку ще Якір та Затонський, вони тоді ще не знали, що та сама большевицько-московська рука ката пізніше знищить і їх пострілом у потилицю!

Хто ж були ці нещасні жертви кривавого большевицького терору? Із списку розстріляних доданого до наказу ч. 2578, видно, що з загальної кількости 359 тільки незначна кількість належала до категорії старшин, а також „військових чиновників" та лікарського персоналу. До цієї „старшинської" групи належало тільки 89 осіб. Решта були звичайні козаки. Большевики нікого не пожаліли: ні фельдшерів Тронька, Онопрійчука та інших, ні сімнадцятилітнього козака Олександра Барбарина, що з 15 років свого життя перебував в рядах армії УНР і з зброєю в руках боровся проти ворогів України і загинув разом із своїми товаришами за Волю України!

Героїзм і незломність вояків Української Повстанської Групи навіть ворог не міг приховати: в своїй постанові чекісти відзначили цю завзятість і жертвенність українських вояків такими словами: „В момент боя некоторые из высшего командования, видя безвыходность положения, сами себя расстреливали и взрывали бомбами". Але... набоїв не вистачало... Більше 400 вояків впало смертю хоробрих на полі бою, а 359 опинилися в полоні. Це була переважно українська молодь, героїчна, повна завзяття і безприкладної хоробрости! 320 вояків — це були юнаки та молоді хлопці від 17 років до 30. Тільки одному воякові було більше 40 років, 38 вояків мали більше 30 років і не більше 39! Наймолодших від 17 до 21 року життя було 60 осіб, а 260 вояків мали від 22 років до 30 років! Коли большевики, вишикувавши вояків, оголосили їм свій вирок і обіцяли помилування тим, хто погодиться вступити до лав Червоної армії, то 24-річний козак Хведір Максимович Щербак, висловлюючи волю і настрої героїчної української молоді, голосно крикнув в лице катам свою горду відповідь: „Не діждете того!". Коли голосне „Слава" розкотилося по рядах незломних мучеників, а за ним полинули урочисті звуки національного гимну „ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА", ворог несамовито почав стріляти.

Але справді ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА, коли українська молодь може **ТАК** умирати!!!

Жертви Базару — одні з перших жертв нелюдського большевицького „революційного сумління". Від 1921 року аж до останніх днів большевики ,всупереч загально прийнятим міжнародним законом, широко застосовують практику розстрілів воєнних полонених. Полонені польські офіцери — жертви Катиню зазнали тієї ж долі, що й перші жертви Базару. А тепер цю ж саму злочинну тактику проводять большевики і в Кореї, розстрілюючи полонених американських вояків!

В роковини розстрілу 359 українських мучеників-героїв низько схиляємо свої голови в глибокій жалобі перед жертвами кривавого московського большевизму. Вічна пам'ять і вічна слава українським героям! Їхня славна смерть за Волю і Незалежність України гартувала славних героїв Української Повстанської Армії і гартує наступні покоління Борців за визволення України і цілого Світу від московсько-большевицької імперіялістичної диктатури і неволі.

# Дефініція „самоуправління" в О. Н.

Протекторатний Комітет Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй прийняв минулого вівтірка звідомлення, в якому подається аж 40 факторів, що мають визначувати чи і до якої міри поодинокі території можна вважати за самоуправні. Список цих факторів є радше провізоричний і має служити тільки як провідник для дефініції самоуправління, але вже й це вважається за серйозний прогрес Об'єднаних Націй в цьому напрямку, бо це перший того роду реєстр поодиноких факторів, які визначують с а м о у правління. Для нас він тим більше інтересний, бо він кидає теж відповідне світло на внутрішньополітичну структуру т. зв. Союзу Совєтських Соціялістичних Республік.

Між важливими факторами, якими визначується „незалежність", названо в списку головно „вільну руку території входити в зв'язки відносно своєї національної оборони" та „повну свободу народу встановляти собі таку форму уряду, яку він сам собі бажає".

Цілий список цих факторів самоуправління поділений на три категорії: згадану вже „незалежність", а в дальшому, „інші окремі форми самоуправління" та „вільні союзи". До факторів другої категорії, отже „окремої форми самоуправління", зараховується головно „ступінь, до якого суверенність території обмежена з власної і доброї волі населення". Третю категорію, отже „вільний союз", визначається „опінією населення свобідно висловленою демократичним процесом, відносно бажаного статуту території", як теж „громадянство і громадські права без дискримінації та на базі всіх інших громадян". Фактором до всіх трьох категорій зараховується „універсальне і вільне право голосу, характеризоване відсутністю н е н а л е ж н о г о впливу або залякування голосуючих".

Після прочитання списку факторів, які повинні визначувати три категорії самоуправління, представник одної західної великодержави не здержався, щоб не заявити, що вже між теперішніми членами Об'єднаних Націй є такі, що не могли б відповісти багатьом з цих встановлених передумов самоуправління.

Справа дефініції „незалежности", „самоуправління" та його „інших форм" ще остаточно не вирішена і над цею справою ведуться дальші дебати, які координує окрема комісія, зложена з десяти членів. Остаточна дефініція „незалежности" , матиме опісля велике значення в правному відношенні до поодиноких „територій". Коментар одного із західних державних мужів, що в Об'єднаних Націях вже тепер є члени, статут яких не відповідає дефініції самоуправління, вказує на можливість перевірки передумов членства деяких країн, що вже є членами Об'єднаних Націй. Ясно, що ця заввага могла відноситись тільки до совєтських сателітів.

Світозор Драгоманов

# 35 РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Двадцяте листопада 1917 року — визначний день в історії боротьби українського народу за свою політичну свободу: 35 років пройшло з того дня, коли уповноважені широких мас України сміло й одверто проголосили в Третьому Універсалі Української Центральної Ради:

„Від нині Україна стає Українською Народною Республікою... ми твердо станемо на нашій землі... До Установчих Зборів України вся власть творити лад на землях наших, давати закони і правити належить нам — Українській Центральній Раді і нашому правительству — Ґенеральному Секретаріятові України".

Українську Центральну Раду, після упадку царського трону, заложили в березні 1917 року українські патріоти-демократи, які за царських часів боролися за політичну свободу українського народу, як й інших народів, завойованих московськими царями. Ініціятори створення Української Центральної Ради в Києві зробили тоді все від них залежне, щоб Українська Центральна Рада дійсно була представництвом ш и р о к и х мас людности України. І дійсно, на 20-те листопада 1917 року Українська Центральна Рада майже цілковито (95%) складалася з осіб, наділених повновластями від широких мас населення. Це були або особи свого часу обрані загальним, прямим, таємним і пропорційним голосуванням до місцевих органів самоврядування (міст, губерень і повітів), або особи, обрані таким же голосуванням до всеросійських Установчих Зборів, де вони мали представляти Україну. Решта це були особи визначні своєю діяльністю за політичну свободу взагалі.

Не було тоді на Україні ворожнечі між представниками різних національностей ,бо їм визнано однакові політичні, господарські і культурницькі права. Адже в різних урядах Генерального Секретаріяту України до і після 20 листопада були представники росіян, поляків, жидів і інших національностей; був і генеральний секретаріят по справах національностей.

Не будемо докладно спинятися на взаєминах між Центральною Радою і Петербурзьким Тимчасовим Російським урядом різних партійних складів. Тільки зазначимо, що Петербурзький Тимчасовий уряд всіляко намагався не допустити до повної політичної свободи України, бажаючи бути геґемоном над Україною. Немає нині ніякого сумніву, що якби діячі Російського Тимчасового уряду були такі мудрі 1917 року, як мудрими виявили себе державні мужі Британської Імперії після другої світової війни, то політичне, господарське і духове життя на Сході Европи пішло би з 1917 року зовсім інакше.

Російський Тимчасовий Уряд прем'єра Олександра Керенського був повалений большевиками Леніном, Троцьким і тими, що пішли за ними і 7-го листопада в Петербурзі проголошено утворення так званої „Російської Соціялістичної Федеративної Совєтської Республіки". Чому „федеративної"? Причому тут „федеративна республіка", коли кожна політично освічена людина знає, що федеративні республіки, такі, як Швайцарія в 1848 році, а раніше З'єдинені Держави Північної Америки в XVIII столітті повстали на основі добровільної згоди кількох державних урядів: в ЗДА — 13-ти стейтів, в Швайцарії 22-ох кантонів - держав. Ленін, Троцький і Сталін, на глум федералістичній засаді організації суспільства, виставили її вислів на прапорі насильно створеної ними державности Росії, щоб обманути народи колишньої царської Росії, приспати їх чуйність, знаючи, що гасло федерації вільної спілки народів набуло прихильности серед досить широких мас. Адже відомо, що на всеросійському селянському з'їзді в Петербурзі ще за часів Тимчасового уряду О. Керенського, коли останній казав слово „республіка", депутати України, Білоруси і інші неросіяни селяни додавали: федеративна!

Проголошення Російської лжефедеративної республіки в Петербурзі насторожило Українську Центральну Раду і то тим більше, що організовані тоді на Україні большевицькі „ячейки" стали активно виступати „за совєтську владу". Щоб внести більший розклад в маси, виготовлено „Деклярацію прав народів Росії", яка була ухвалена Радою народних комісарів в Петербурзі і в якій говорилося, що за кожним народом визнається право самовизначення „аж до відділення".

Так було тільки на словах, бо після того, як Українська Центральна Рада 20-го листопада 1917 р. проголосила Україну Народною Республікою, Москва не перестала діяти: її п'я т и к о л о н н и к и спробували зараз захопити владу в Києві, але це їм не вдалося. Міцний удар большевикам завдав Всеукраїнський З'їзд робітничих рад, що відбувся на початку грудня 1917 р. в Києві: понад 2,000 делеґатів з'їзду підтримали Українську Центральну Раду і визнали уряд Української Народної Республіки своїм урядом. Тільки купка большевиків і їх поплентачів висловлювалися за „совєтську владу".

Тимчасом російські большевики стали скупчувати на кордонах України свою „червону гвардію", а по лінії дипломатичній вони знову пустилися на виразне шахрайство. 17-го грудня 1917 року Рада Народних комісарів в Петербурзі ухвалила послати урядові Української Народної Республіки ноту. У вступній частині ноти Ленін і Троцький, як народний комісар закордонних справ, заявляли, що вони визнають Українську Народну Республіку та її право відділитися від Росії, але далі ультимативно вимагали... щоб Україна припинила військові дії „проти совєтів", інакше Ленін і Троцький будуть вважати, що Україна в стані війни з СССР. Так почалося завойовання України „совєтською владою". Чи не подібне сталося після останньої війни в Кореї?

Серед деяких українців можна спостерігати легковажне ставлення до III Універсалу Української Центральної Ради з 20-го листопада 1917 року, який проголосив Українську Народну Республіку. Мовляв, Українська Народна Республіка була проголошена IV Універсалом 22 січня 1918 року, де сказано: „Од нині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу".

Четвертий Універсал був проголошений в розгарі війни РСФСР проти УНР. Наведений вислів з IV Універсалу тільки ясніщий, але всі елементи були вже висловлені іншими словами вже в III Універсалі. Тому саме Українська Народна Республіка народилася вже 20 листопада 1917 року.

**Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників!**

О. Г.

# ЧЕРВОНИЙ СКЕТЧ У СЛОВАЦЬКОМУ ВИКОНАННІ

**(До восьмої річниці комуністичного путчу на Словаччині)**

(31)

Староста кілька кроків іде мовчки, а тоді каже:

— Повезуть вас до Німеччини — то будете знати!..

— Е, — відповідаю, — ми до Німеччини не поїдемо. Ми тільки так, щоб вам прикро сти не було, поїдемо до Ревуци, а звідти повтікаємо назад.

— І не думайте! — скаче староста. — Не прийму ні одного чоловіка! Я з вами маю клопотів ось по доти. Досить уже!

До нотаря староста заходить без мене і радиться з півгодини. Потім виходить і каже:

— Завтра на дев'яту годину ранку, щоб усі були готові. Ви також. Але, затямте собі, що на цей раз вам уже нічого не поможе: я вас зв'яжу і кину на віз, хоч би й голу. До побачення!

Через годину по селі уже ходив „бубон" і оголошував наказ, але для більшої певности ходив і сам староста і повідомляв кожного особисто про „примусовий" виїзд.

Увечорі ми довго сміялися над таким вдалим кінцем клопітливої задачі, а особливо над тим, що, як говорили в селі, самі партизани мають охороняти безпеку нашого переїзду до Ревуци.

Раннім ранком другого дня „влада" вже стукала в мої двері.

— Хіба вже підводи готові — здивувалася я.

— Ні, але ми прийшли подивитися, чи ви збираєтесь?

— Я вже зібралася. Можете увійти подивитися.

Староста і нотар, ще не вірячи, заходять і, переконавшись, що речі мої спаковані, полегшено зідхають.

— Ну, то з Богом! — кажуть.

Я їх зупиняю:

— Слухайте, пане нотарю, і ви, пане старосто, я вже таки їду і навряд, чи ми коли побачимось... Тому на прощання мені хотілося б вам багато дечого сказати. Але на це тепер нема часу, і ви все одно не розуміли б того, так само, як не розумієте ви багатьох речей, які тепер бачите... Та прийде колись час, і ви зрозумієте і нас, і все те, що вам тепер видається дивним. Згадайте тоді мене і всіх тих, кого доля тепер викинула на чужину! Чуєте? Згадайте нас! Більше тепер нічого не можу вам сказати. Хіба тільки можу вам подякувати, що знайшла на деякий час у Каменянах дах над головою, що ви і всі мешканці вашого села поставились до мене і до моїх дітей по-християнськи... В майбутньому, коли десь зустріну словаків, вважатиму їх своїми добрими приятелями. Дякую вам і прошу не думати про нас всіх погано!..

Сльози заважають мені говорити. Нотар і староста, хоч і мало зрозуміли з того, що я їм сказала, зворушені також.

— Чого там? — відповідають здавленими голосами. — Ми не думаємо про вас погано. Поводилися всі добре, працювали чесно... Шкода, що нас покидаєте. Але, може Бог дасть, ще колись вертатимете додому— то заїжджайте в Каменяни. З Богом!

Потискають мені приязно і щиро руку і виходять.

Потім приходять прощатися сусідки і сусіди, приходять люди, яких я навіть не знаю, бажають мені щастя, плачуть і висловлюють тривогу за свою майбутню долю. Моя „батожина" в наслідок „прощань" збільшується принаймні втроє.

Нарешті йду з дітьми до своєї господині на каву. Вона, як звичайно, сердито хмуриться, покрикує на дівчаток, що вони мало їдять, а сама, як бачу, ледве стримує сльози. Після сніданку питає мене, чи не було нам у неї якої кривди, чи не винна вона мені грошей за відроблені у неї на полі і толоці дні і чи мені не треба чого на дорогу. Далі наказує пильнувати дітей, писати до них листи і колись приїхати в гості. А під кінець ми обоє розплакались.

Добра, старенька ненечка!..

Коло дев'ятої години на площі збираються підводи. Ми розміщуємося на них ,і, махаючи руками на прощання зібраному гуртові, від'їжджаємо.

Їдемо поволі дорогою, якою раніш їздив автобус, злазимо на підйомах і йдемо пішки, тривожно оглядаючись по сторонах. Тут переконуємося, що вчорашні поголоски правдиві, бо майже на кожному кілометрі видні на узліссях партизанські стежі, котрі перегукуються з нашими фірманами.

Коло другої години пополудні щасливо в'їжджаємо в Ревуцу.

На цей раз нам дають мешкання якогось дуже активного в повстанні комуніста, який, як і Сергій Михайлович, утік перед німцями.

Біженців у Ревуці нараховується чоловік понад 200. Решта вже десь успіла виїхати.

По двох чи трьох днях знову змінилася комендатура, і ця нова вже мала бути останньою: німці мали цілком опустити східню і середню частини Словаччини, стягаючи свої війська на захід. Большевики йшли „по п'ятам" останнім німецьким частинам і були вже близько.

Перед нами знову виникло питання: як далі тікати?

„Розвідчики" приносили з коментатури дуже невідрадні вістки: ціла залізниця в напрямі на Братиславу на повстанському терені була знищена, головно повисаджувані мости і тунелі. Щоправда військо цією дорогою пробивалося, але пробивалося з боєм і допомогою саперних частин. Для нас цей шлях рятунку відпадав. Єдине, що лишалося — їхати в напрямі Братислави, але через Мадярщину. Та добитися на це дозволу було надзвичайно тяжко, оскільки німці, зв'язані власними клопотами, зовсім не були нами зацікавлені. А поза ними шукати рятунку було ніде.

Німецькій байдужости до нашої долі ми вирішили протиставити впертість і застосували до комендатури комбіновану тактику „штурму" і „облоги". „Штурмувала" в середині Зіна, а решта „облягала", себто, стояла від раннього ранку до темної ночі перед будинком колишнього Окресного уряду. Німці, почуваючись на Словаччині гостями, як також і з багатьох інших різних причин, були дуже м'якенькі і врешті решт „піддалися" на таких умовах: всі дорослі і старші діти з тими речами, які можна нести, ранком (це вже було в перших днях листопада) йде колоною пішки разом з військом до Єлшави. Багажі зносяться до комендатури і лишаються під наглядом одного-двох біженців. Багажі має пізніше відвезти до Єлшави німецьке вантажне авто, як приїде по канцелярію командатури.

Вимагати більшого було годі.

Ранком на Єлшаву вирушили всі, не тільки з великими, але й з малими дітьми. Нагляд над речами взяла на себе я і лишилася з доньками в Ревуці. Авто мало приїхати о другій пополудні, а в будинку комендатури лишилася тільки „Нахшубскоммандо" з залогою кількох чоловік зі старшиною на чолі.

До другої години я сиділа спокійно, покладаючись на німецьку пунктуальність. Однак, коли минула третя, п'ята і навіть сьома година, мене огорнув страшний неспокій. Неспокійним був також і старшина ,котрий, треба сказати правду, поставився до мене і до дітей з підкресленою дбайливістю. Десь перед вечором до командатури приїхала ще одна жінка з донькою і, діставши дозвіл старшини на переїзд до Єлшави очікуваним автом, лишилася також в комендатурі. Телефонічного зв'язку з Єлшавою не було, а тому офіцер нічого не міг нам сказати про причину, з якої авто затрималось. На дворі стемніло цілком...

Була, може, восьма година, коли нам дали холодну вечерю, а тоді офіцер покликав мене до окремої кімнати і сказав:

(Продовження буде)

# ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

Дня 15 листопада ц. р. помер у Венесуелі в місті Каракас, проф. д-р Василь Григорович Кричевський.

Не було іншого українського мистця, який би був настільки різнобічним в своєму таланті і такий працьовитий, як В. Г. Кричевський. Він присвятив усе своє життя відродженню й розвиткові українського національного мистецтва.

Почавши свою діяльність в 1890-тих роках як архітектор-мистець, він створив модерний український стиль будівництва на народній основі, спроєктувавши в цьому стилі ряд будинків, з яких найславнішій — будинок Полтавського Губерніяльного Земства, і цим дав зразок іншим українським архітектам.

Як маляр він став одним з перших і найбільшихучнів представників імпресіоністичного стилю на Україні; кохаючись в українських краєвидах, він присвятив їм не одну тисячу картин, багато з яких прикрашують мистецькі збірки України й Західньої Европи.

В. Г. Кричевський відкрив нову сторінку в історії українського книжкового мистецтва. Звертаючись до засад нашої стародавньої традиції прикрашування книги, але прокладаючи на них свій власний шлях, він створив десятки високо мистецьких обкладинок до видань творів українських авторів, не кажучи вже про сотки його дрібних графічних робіт. Слід окремо згадати про зроблений ним в 1920-21 рр. проєкт мистецького оформлення св. Евангелії з окремими оздобами для кожної сторінки, образами Євангелистів та обкладинкою, — проєкт, який, на жаль, загинув, як і багато інших творів В. Г. Кричевського. Мало хто знає, що Український Державний Герб і Державна Печатка У. Н. Р. теж зроблені В. Г. Кричевським, як і паперові гроші У. Н. Р. в 2 гривні.

В. Г. Кричевський започаткував нову епоху в українському декоративному театральному малярстві, працюючи з Миколою Садовським в 1909-10 рр. та з Українським Державним Театром в 1917 р., а пізніше був першим і довгий час єдиним мистцем-керівником української кінематографії, працюючи з 1925 р. при „ВУФКУ" (Всеукраїнському Фото-Кіно Управлінні) над історичними фільмами, як „Тарас Шевченко", „Тарас Трясило", „Борислав сміється" (ці фільми пізніше заборонено, як „націоналістичні"), „Назар Стодоля", „Кармелюк" та іншими, в тому числі — над першим українським кольоровим фільмом „Сорочинський Ярмарок" (1939 р.).

Глибоко вивчаючи пам'ятки давнього народного українського мистецтва, В. Г. Кричевський створив нові зразки вжиткового мистецтва, що сягали корінням в народну творчість; килими й вишивки, роблені за його проєктами, розходилися по європейських та американських музеях і приватних збірках ще перед першою світовою війною.

Крім творчої діяльности, треба згадати й про інші діляники, де В. Г. Кричевський дав величезні внески до нашої національної культури. Це — дослідницька й педагогічна діяльність. Він перший став збирати і науково досліджувати пам'ятки українського народного будівництва, а потім — і інших ділянок народного мистецтва, і в нашу час він був один з найбільших знавців мистецтва нашого народу. Величезна збірка народного мистецтва, яку він складав протягом багатьох років, загинула разом з усім його іншим майном, коли большевики у 1918 р. спалили будинок М. Грушевського в Києві, де він жив, але це не зломило його енергії, і він продовжував свою працю далі.

В. Г. Кричевський був одним із засновників Української Академії Мистецтв у Києві в 1917 р. і професором в ній, потім бв директором Миргородської Мистецької Керамічної Школи, пізніше — професором малярства, народного українського мистецтва та архітектурно-мистецьких предметів в Художньому та в Архітектурному Інститутах в Києві та ректором Укр. Вищої Образотворчої Студії у Львові 1943 р. і вихователем багатьох українських мистців-архітектів, малярів та фахівців ужиткового мистецтва. Він також був членом Історичного Відділу Всеукр. Академії Наук.

Також слід згадати про літературну діяльність В. Г. Кричевського, що написав у різні часи довгу низку статтей про український архітектурний стиль та інші мистецькі питання.

В 1939 році Совєтський уряд України змушений був признати величезні заслуги В. Г. Кричевського, надавши йому звання Заслуженого Діяча Мистецтв.

Коротенькою заміткою неможливо охопити всі галузі різноманітної й плодовитої діяльности проф. д-ра В. Г. Кричевського на користь української культури, але вже з наведеного вище видно, яка ця діяльність була багатосторонна й глибока.

Останні роки В. Г. Кричевський жив у Венецуелі, куди його закинула доля, відірваний від культурного життя свого народу, але не покидав творчої праці навіть під час важкої хвороби.

Управа Об'єднання Мистців Українців в Америці.





# З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

## Сейнт Пол, Мінн.

### БЮЛЕТЕНЬ ФІЛІЇ УКК

У місті Ст. Пол жила невелика українська громада, яка збільшилася з приїздом нових імігрантів. Перед нами „Бюлетень Філії УККАмерики" в Ст. Пол за 1-й піврік 1952 р., і з нього бачимо як розвивається громадське життя на цьому терені. Діють там, крім згаданої вже філії УККА, ще й такі товариства та організації: Українська Католицька Парафія та Українська Православна Парафія, Об'єднання Українсько-Американської Молоді, Українське Студентське Товариство, Українська Організація Образотворчих Мистців, Товариство Сприяння УНР, та Курси Українознавства. Взимі діяв також Комітет Зимової Допомоги українцям в Европі, який зібрав дол. 518.59, з чого вислано на руки ЦПУЕН в Мюнхені дол. 500. Цікавий факт, що там згуртувалися визначні наші мистці: Євген Блакитний, Степан Луцик, Микола Анастазієвський, Антін Павлось, які розвинули жваву мистецьку та організаційну діяльність та думають навіть про те, щоб відновити видавання періодичного журналу „Українське Мистецтво". Їм допомагає в праці проф. Олександер Грановський. Відрадне також те, що українці в Ст. Пол нав'язують зв'язки з американським громадянством та інформують його про українську справу.

## Геммонд, Індіяна

Геммонд — місто невелике, але українців в ньому мешкає досить багато. Є старі імігранти, молоді, народжені тут, а також новоприбулі українці. На великий жаль, не все між ними гаразд: різниця походження та віросповідання дає себе знати. Все ж місцевий Відділ Українського Конгресового Комітету відважився улаштувати дня 25 жовтня ц.р. спільну забаву з танцями і імпреза відбулася дуже гарно. З прибутку ухвалили надіслати для Народнього Фонду 50 долярів. Що імпреза вдалася, треба дякувати оо. Парохам, — вони заохочували своїх парафіян відбути спільну забаву та допомогти національній справі. Також відділові УККА довелось перевести велику працю. Відділ і надалі плянує улаштувати національні свята та інші імпрези і отсим закликає всіх українців у Геммонді до спільної й дружньої праці на користь нашої поневоленої Батьківщини. Зокрема, просить усіх виконати свій громадський обов'язок, складаючи належний Національний Даток.

Управа Відділу УККА в Геммонді

## Йонгставн, О.

### ВІЧЕ НА КОРИСТЬ УККА

Відділ УККА в місті Йонгставн і околиці улаштував дня 26 жовтня ц.р. в залі Українського Павільйону віче на користь УККА, на яке запросив як головних бесідників адвоката п. А. Луцького та п. М. Комічака з Пітсбургу, Па.

Віче відкрив коротким вступним словом голова Відділу УККА м. Йонгставн і околиці п. Ю. Присташ, який вказав на напружену ситуацію в цілому світі і зазначив, що це дотикає в основному і нашу справу і тому ми мусимо бути насторожі та використати з нашої сторони все, що від нас жадає та важна історична хвилина. В дальшим п. Ю. Присташ привітав та представив присутнім бесідників, віддаючи їм слово.

Першим промовляв адв. А. Луцький. Бесідник представив в своїй одногодинній промові українське життя в Америці та визначну і передову ролю УККА. Ще в році 1940 УККА перший звернув увагу на московсько-большевицьку небезпеку і від того часу почав нести хрест в користь Америки і української справи. УККА досягнув велике признання за свою працю, здобув собі загальну повагу та право бути честь для цілої української групи в Америці. Нині справи стоять так, що оборона української справи є рівночасно обороною Америки, і тому ми всі повинні стати в ряди праці для українського народу, бо цього вимагає нині не лише наше власне добро, але і майбутність наших дітей. ми всі повинні станути одностійною лавою за УККА, який так важливу працю так успішно проводить та який репрезентує перед широким світом наші думки і почування, наші побажання і домагання.

Другим головним бесідником був п. М. Комічак, якого в Йонгставні добре знають та люблять за його укр. радіовисилання з Пітсбургу. Цей бесідник вказав на три українські визвольні фронти: фронт стріляного спротиву і боротьба проти комуністичного окупанта, на якім стоїть твердо героїчна УПА, фронт дипломатичної праці, яку веде Українська Національна Рада, та фронт пропаганди, які ведуть українці в цілому світі. Цей третій фронт є під цю пору чи не найважніший. В ЗДА веде цю пропагандивну працю з певним успіхом наш УККА, як авторитетний репрезентант української громади в Америці. З УККА співпрацюють 23 українські радіопередачі. УККА є організацією американських українців, які працюють на народній ниві, а тим самим і рівночасно для добра Америки. Всі амер. українці є обов'язані піддержувати цю працю УКК Америки не лише плаченням Національного Датку та інших грошевих пожертв, але також і поширюванням правдивих інформацій та доброго слова про Україну, українській нарід та його визвольну боротьбу, яка є також боротьбою цілого світу проти комуністичного варварства, терору та диктатури і неспокою в світі.

На вічу промовляв також п. П. Грудзінський з Бостону, який був присутній цього дня в Йонгставні. Він сказав в своїй промові, що українці мають в своїм УККА таку організацію, з якої були б певно дуже вдоволені й горді всі інші національні групи в Америці. Працю УККА треба піддержувати більшою жертвенністю, ніж була дотепер, бо ми не можемо очікувати нічого користного для нас, як не будемо працювати. На кожну працю треба коштів. Інші національні групи в Америці приготовляються ліпше до будучих подій, чим ми, вони дивляться наперед і так само мусимо робити і ми.

Запрошений на віче конгресмен п. М. Кірван не міг, на жаль, прибути, бо був перешкоджений виборчою працею на іншому місці Він переслав дуже теплий привіт, який був на вічу прочитаний.

На загал, ціле віче стояло на високому рівні та причинилося значною мірою до популяризації УККА, його праці, досягнень та успіхів.

Переведена на вічу збірка на потреби УККА дала дол. 144.95.

д-р Р. Стахура

## ПОНАД 4,000 НОВИХ КЛЯС У ШКОЛАХ У НОВОМУ РОЦІ

Вашингтон. — Під час побудови нових шкільних будинків буде вміщених 4,400 нових кляс у цілій країні в наступному році, щоб помістити зростаючу кількість учнів в нижчих і середніх школах, як про це сповіщає Федеральна Агенція Безпеки. Упродовж місяця жовтня видано 444 дозволів на будови нових шкільних будинків, музеїв, установ вищого навчання, й бібліотек. Серед них було зголошених 390 проєктів для елементарних і середніх шкіл, а 54 проєктів були для вищої освіти.

### ЗРОЗУМІЛА

Лікар радить пацієнтці:
— Мусите, пані, більше перебувати на свіжому повітрі, купатися в холодній воді і тепло зодягатися.

Жінка вертається домому і каже чоловікові:
— Лікар казав мені багато подорожувати дітьми, виїхати до заморських купелів і купити собі „мінк".

# ВІДГУКИ ДНЯ

## АКАДЕМІЇ

*Написав я був свого часу в „Відгуках дня" поради для публіки, як заховуватись на балях, забавах і концертах. Зразу було видко, що поради не нові, — тому й дописав на кінці фейлетону: „покищо". Раз, тому що тема заширока, два — не може людина все одразу знати.*

*Поради, як мені пишуть знайомі, дали деякі позитивні наслідки: багато людей взяли собі мої поради до серця і пристосовують до них свою поведінку.*

*Заохочений успіхом хочу сьогодні подати кілька порад на імпрези, дуже подібні до концертів, але — більш святочні, — себто на академії.*

*Місяці — листопад і січень — це час академій. В листопаді святкуємо Листопадовий зрив, у січні — Свято Злуки. Правда, листопад уже минає, але січень ще перед нами, то й не відрегі буде подати кілька практичних порад.*

*1. Не йти на засідання в справі академії з іншими партіями. Тим способом докажемо, що поступаємо вперед і що не наслідуємо сліпо тих, які ці великі події творили.*

*2. Коли ж десь винятково і припадково всі партії погодилися на спільне засідання — видвигнути причину конфесійну. Як мені відомо — ця причинаногинає „набирати ваги" і в багатьох випадках буває вона куди вигідніша, ніж партійна.*

*3 З огляду на те, що на світі все можливе, то може й таке статися, що навіть конфесійна квестія відпаде. Тоді випустити якусь образливу летючку і в цей спосіб привести українську громаду в даному місті до нормального стану — себто до розсварення.*

*4. Академія, кажуть, не концерт, тому дехто, дечеде і деколи не позволяє на академії плескати в долоні та кричати „біс!". Не бравити цієї заборони до серця, бо ми є в Америці, де публіка навіть свище, коли їй подобається якийсь виконавець. Програма академії майже, або й зовсім така сама як концерту: початок так само спізнений, угасть публіки так само „з національного обов'язку, — то гому має бути інакша по веділка?!.*

*5. Під час продукції не курити! Не тому, що не випадає, а тому, що не вигідно „бити браво". На одній академії я сам бачив, як вогонь з папіроски на штани моего сусіда і з цього приємного мало не вийшла нова точка програми — бокс.*

*6. Обов'язково брати на академію малих дітей, найкраще — до п'ять років життя.*

*7. Посадити їх у перші ряди, бо вони в першу гергу повинні все добре бачити й чути — особливо на перервах, бо підгас продукцій самі знають, що робити.*

*8. Не вгити їх, Боже борони Господи, як мають заховуватися, бо це й так нічого не поможе, а на самому святі готово навіть пошкодити. Чого доброго загне молода публіка рипіти, або голосно протестувати, а це може не подобатися бездітним, або таким, що мають уже старші діти.*

*9. Не зацитькувати дітей, коли регочуться з промовця, декляматорa, ги з кутрини (коли вона зле підїжджає вгору). Регіт дітвори додає дещо бадьорости і різноманітности. Недавно я навіть підгас своєї промови не нудився.*

*10. Підгас продукцій звертати увагу, котре з дітей найщвидше перебіжить залю, бо в цей спосіб дуже легко виловити майбутнього футболіста, ги легкоатлета.*

*11. Пильно зорити за тим, котре з дітей вміє силою, ги хитрощами захопити гуже крісло, бо таке дитина дасть собі раду в житті.*

*12. Підгас „Ще не вмерла" — стояти спокійно і поважно, але, коли спів дійде другий раз до „роса на сонці", зібрати свої діти і рушити бігцем до виходу. Хто не поспішиться — втратить добрих пару хвилин при дверях.*

*Стільки (покищо!) про академії!..*

Галактіон Чіпка.

# Спорт

## УСК НЮ ЙОРК ЗНОВУ ВИСУВАЄТЬСЯ НА ДРУГЕ МІСЦЕ

### УСК — БРІДЖПОРТ СВІДІШ А. К. 5:1 (2:0).

УСК: Цьолко-Шміґель, Р. Підгорецький - Чайківський, Сєрант, д-р Кравченюк, (В. Павлюк)-Гринішак, д-р Очеретько, (І. Маланчук), Е. Голюка, Арндт, Колодій.

БРІДЖПОРТ: Брінкс - Маля, Шак - Токакс, Едґрін, Кулькалє - Говен, Лінґрін, Бєрс, Нілсон, Денаре, (Смітз, Нідзєльскі).

Факти: Ворота здобули: 15 хв. 1:0 Е. Голюка, 20 хв. Е. Голюка, 59 хв. 3:0 Арндт, 62 хв. 4:0 Р. Підгорецький, 64 хв. 4:1 (одинадцятки з вини Сєранта) Лінґрін, 68 хв. 5:1 Арндт. Наріжняки: 9:2 для УСК-у. Невикористані ситуації: УСК 9 (!), Бріджпорт І. Вільні: до УСК II., до Бріджп. 8. Суддя: Генрі Моллєр. Публики біля 200.

Ню Йорк, 16 листопада ц. р. —Ця перемога дозволяє УСК-ові піднятися в табелі на друге місце. УСК має тепер 8 гор, 4 виграних, 2 зремісованих, 2 програних, відношення воріт 19:13, точок 10:6. Дивлючися взад, не знаю чи краще писати про самий матч чи про... гарну червневу погоду в листопаді. З естетичного боку сонце нам краще подобалося, ніж сама гра. (Але це має бути спортова рецензія!).

УСК виступив знову з Арндтом, який що правда здобув двоє воріт, але в теперішньому УСК-ові ще чувся чужо. Ті всі зміни, вибіги і подачі, які він ще пригадував і бажав застосувати вже не існують в репертуарі УСК-у. Крім того, муситься бажати, щоб в підворітних ситуаціях Е. Голюка більше грав Арндтом.

Бріджпорт трохи поправився в полі, зате дуже доброго воротаря Бака заступав слабий Брінкс. При кінці змагань вни мусіли уявляти себе мишами, а усківців котами, бо гра виглядала як забава в котика і мишку.

Найкращі ворота здобув стрілом з 25 метрів Р. Підгорецький.

### УСК юніори — ДЕНІШ С. К. юніори 2:1 (1:1).

УСКюн.: Кулак, (Ришітник) - Заяць, Кокольський-Наливайко, Кисілевська, Гаврилюк, (Паньчук) - Шмотолоха, Коваленко, Шпон, Васько, Гошко. Ворота здобули: Васько і Коваленко (одинадцятка). Під кінець цих товариських змагань, що відбувалися на грищі данців, менаджер юніорів УСК-у інж. С. Кравченюк мусів взяти дружину з площі, зберігаючи фізичну неушкодженість змагунів. Юніори данців це фізично великани, які щойно починають вчитися футбольної абетки, але вже знають від А до З як косити по ногах. УСК юніори заграли технічно добре.

### НАСТУПНА НЕДІЛЯ: УСК — ПОЛЬОНІЯ!

В неділю, дня 23 листопада ц. р. УСК грає мистецькі й заразом престіжеві змагання проти дуже сильної Польонії (Поліш Амерікенс) на своєму грищі. УСК виступить в зміцненому складі.

Роман Лисняк.

## ЗБІРКА
### на сплачення пам'ятника сл. п. ген. Всеволода Петрова.

Переведена збірка на кошти пам'ятника сл. п. ген. Всеволода Петрова Головною Управою ОбВУА в Ню Йорку принесла: Відділи ОбВУА в Нюарку дол. 17; в Ню Йорку дол. 15; в Дітройті дол. 15. Група робітників в Бабилоні дол. 8.83; по дол. 5 зложили: Король Петро, о. Бринь Н., Юшкевич Р., Нагорний А., Гаврилів Павло, Кедровський В., Озоровський Іван, Заленський Юрко і Зеркаль С. По дол. 3: Заліско Андрій і Савченко Володимир; по дол. 2: Вовкодав Михайло, Красноніс Петро, Лукіянович Філярет, Монастирський Юл., Зелінський Льонгин, Зозуля Орест, Леськів І., Самійленко Степан, Глушко Олександер, Коваль Михайло, Курило Олекса, Ів. Стець, Мосюк Захарій, Чіх Іван, Круглий О., Коваленко Іван, Артимишин Юрій, д-р Домбчевський І.; по дол. 1: Лучкан В., Нич Степан, Дворян Михайло, Гула П., Задорецький Михайло, о. Білонь Петро, Костюк О., Баран Михайло, Чупірчук К., Барвінський Б., Щміґельський Юрко, ген. Загродський О., Мірошніченко, Микитенко Юхим. Горбашов Володимир, Кузик Василь, о.Годинський Микола Проданчук Филип, Пригар М., Манько Олександер, Колєдніков Сергій, Горбач О., Барбарний Юрій, Кравчук, Дармохвал Волод., Вирста Дмитро. Дребич Михайло, Мачай Д., Дичій Д., Мелех С., Єфремов Борис, Реутів К., Смірнов З., Красноніс Петро, Шпірук П., Банас Яким, Нечипорук С. і Саливан М. Решту дрібними.

Разом зібрано дол. 181.33; які переслано скарбникові Комітету побудови пам'ятника сл. п. ген. В. Петрову, — пор. П. Олексієнкові в Щікаґо.

Всім жертводавцям Головна Управа ОбВУА в Ню Йорку складає щиру вояцьку подяку.

### МУСИТЬ

— Ви мусите бути щасливі зі своєю жінкою?

— Еге ж, мушу!

### УЇДЛИВЕ

Деяким великим людям щойно смерть дає безмертність.

Є співаки, що слабим голосом здобувають міцний розголос.

Найвища ознака мудрости — це вміти іноді прикинутись дурнем.

## ПОДЯКА

Будучи два місяці учнем курсу ТЕХНІЧНОГО КРЕСЛЕННЯ І ЧИТАННЯ ТЕХНІЧНИХ РИСУНКІВ КОРЕСПОНДЕНЦІЙНОЮ МЕТОДОЮ, цим шляхом складаю подяку вчителеві технічного креслення ВПанові Інж. Кость ЦЕРКЕВИЧЕВІ, 350 Grove St., Jersey City, N. J., за успішне і скоре приготовлення мене до виконування нової професії кресляра і за улаштовання мене на креслярську працю. Сам факт, що інж. К. Церкевич вмів, на протязі так короткого часу, перевишколити мене в новому напрямку і приготовити мене до відповідальної і фахової праці, дає йому свідоцтво одного з найздібніших спеціялістів і учителів технічного предмету.

Я не буду докладніше порушувати методики навчання Пана Інж. Церкевича, бо про це і про саму працю в компанії, маю замір написати докладніше в спеціяльній статті, одначе, щоб віддячитися за працю над моїм перевишколом, я можу поручити Інж Церкевича всім своїм знайомим і приятелям, як доброго вчителя і побажати йому успіху в дальшій научній праці.

ВОЛОДИМИР КУЄВДА,
540 Ocean Parkway, Brooklyn 18, N. Y.







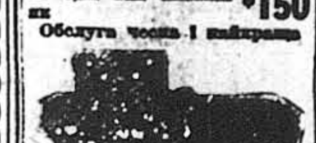


















ТАРЗАН, ч. 2859. Обережне випитування.




Минули кілька днів і Тарзан, засуджений до невільництва в копальнях самоцвітів, докладно вивчав своїх товаришів робітників.

„Я Тарзан. А хто ти?", шептала малполюдина. „Я Кейлюк із Ратору", була тиха відповідь.

„Чи ти боротимешся за волю?", шепотів Тарзан. „Радо", відповів мужчина. „Це може означати швидку смерть. Тут ми вмираємо поволі".